

Tento přehledný obsah předcházejících dílů skriptu s vyznačeným číslováním kapitol a jejich částí je uspořádán podle posledních vydání jednotlivých dílů: I/1985, II/1986, III/1983

1. kapitola: LINGVISTIKA A PŘEDMĚT JEJÍHO STUDIA

1. 1. Co je to lingvistika
1. 2. Jazyk a jeho základní vlastnosti
1. 3. Dorozumívání u zvířat
1. 4. Primitivní jazyky
1. 5. Řeč malých dětí
1. 6. Přírozené a umělé jazyky
1. 7. Teorie o vzniku jazyka
1. 8. Obecné zákonitosti jazykového vývoje
1. 9. Vznik a vývoj písma
- 1.10. Periodizace dějin lingvistiky
- 1.11. Dostupné prameny

2. kapitola: PŘEDHISTORICKÉ OBDOBÍ A STAROVĚK

2. 1. Stručná charakteristika
2. 2. Mezopotámie
2. 3. Egypt
2. 4. Čína
2. 5. Kréta
2. 6. Arábie, Fénicie a Judea
2. 7. Předkolumbovská Amerika
2. 8. Indie
2. 9. Řecko
- 2.10. Řím

3. kapitola: OD STŘEDOVĚKU DO 18. STOLETÍ

3. 1. Raný středověk a vývoj písma
3. 2. Scholastika a latinská gramatika
3. 3. Spekulativní gramatika a spor o univerzálie
3. 4. Středověk a "vulgární" jazyky
3. 5. Humanismus a renesance
3. 6. Rozvoj lingvistických názorů v 17. století
3. 7. Osvícenství a jazykověda 18. století
3. 8. Význam předvědecké lingvistiky

4. kapitola: SROVNÁVACÍ A HISTORICKÁ GRAMATIKA 19. STOLETÍ

4. 1. Stručná charakteristika
4. 2. "Objevení" sanskrtu
4. 3. Zakladatelé srovnávací a historické gramatiky
4. 4. Wilhelm von Humboldt

4. 5. Rozvoj srovnávací a historické gramatiky
4. 6. August Schleicher
4. 7. Rozvoj experimentální fonetiky
4. 8. Mladogramatikové
4. 9. Význam srovnávací a historické gramatiky a její vliv na lingvistiku 20. století

5. kapitola: NOVÉ SMĚRY Z KONCE 19. A ZAČÁTKU 20. STOLETÍ

5. 1. Vznik a charakter nových směrů
5. 2. Lingvistická geografie a dialektologie
5. 3. Francouzská psychologická a sociologická škola
5. 4. Hugo Schuchardt a škola "slov a věcí"
5. 5. Vosslerův estetický idealismus
5. 6. Neolingvistika
5. 7. Kazanská lingvistická škola
5. 8. Filip F. Fortunatov a moskevská škola
5. 9. "Osamělý Američan" W. D. Whitney

6. kapitola: FERDINAND DE SAUSSURE A VZNIK STRUKTURÁLNÍ LINGVISTIKY

6. 1. Vznik strukturální jazykovědy
6. 2. Saussurův život a dílo
6. 3. "Kurs obecné jazykovědy"
6. 4. Synchronní a diachronní přístup
6. 5. "Langue" a "parole"
6. 6. Jazyk jako systém
6. 7. Sémiologie a společenský charakter jazyka
6. 8. Teorie jazykového znaku
6. 9. Saussurův vliv na lingvistiku a na další společenské vědy

7. kapitola: PRAŽSKÁ ŠKOLA A FUNKČNÍ JAZYKOVĚDA

7. 1. Vznik a charakter pražské školy
7. 2. Zakladatel Vilém Mathesius
7. 3. Teze Pražského lingvistického kroužku
7. 4. Klasické období
7. 5. Vznik fonologie
7. 6. Morfologie a tzv. teorie privativních protikladů
7. 7. Aktuální členění větné
7. 8. Válečné a poválečné období
7. 9. Současná situace
- 7.10. Vliv pražské školy na moderní lingvistiku

8. kapitola: KODAŇSKÁ ŠKOLA A GLOSEMATIKA

8. 1. Počátky kodaňské školy
8. 2. Zakladatel glosématiky Luis Hjelmslev
8. 3. "Prolegomena" a základy nové teorie
8. 4. Vztahy a funkce
8. 5. Systém a proces
8. 6. Nová teorie jazykového znaku
8. 7. "Komutace" a ostatní typy záměn
8. 8. Postavení glosématiky v současné lingvistice

9. kapitola: OSTATNÍ EVROPSKÉ STRUKTURÁLNÍ SMĚRY

9. 1. Rozvoj strukturální jazykovědy v Evropě
9. 2. J. Kuryłowicz a polská lingvistika
9. 3. G. Guillaume a jeho škola
9. 4. A. Martinet a funkční jazykověda
9. 5. Akademik V. V. Vinogradov a sovětská lingvistika
9. 6. M. A. K. Halliday a britská škola
9. 7. Současný stav evropské strukturální jazykovědy

10. kapitola: DESKRIPTIVISMUS - AMERICKÁ FORMA STRUKTURALISMU

10. 1. Zvláštnosti amerického strukturalismu
10. 2. Edward Sapir a důraz na antropologii
10. 3. Zakladatel deskriptivismu L. Bloomfield
10. 4. Rozvoj deskriptivismu ve 40. a 50. letech
10. 5. Teorie bezprostředních složek
10. 6. Harrisův distribuionalismus
10. 7. Pike a jeho tagmémika
10. 8. Význam amerického strukturalismu

11. kapitola: GENERATIVNÍ A TRANSFORMAČNÍ MLUVNICE

11. 1. Noam Chomsky a dvě varianty generativní mluvnice
11. 2. První období: "Syntaktické struktury"
11. 3. Jádrové věty a transformace
11. 4. Druhé období: zavedení sémantické složky
11. 5. Hloubková a povrchová struktura
11. 6. Nové pojetí syntaktické složky
11. 7. Kompetence a "performance"
11. 8. Současný stav a perspektivy transformační mluvnice

12. kapitola: STRATIFIKAČNÍ LINGVISTIKA

12. 1. Vznik a vývoj stratifikační teorie
12. 2. Základní myšlenky nové teorie
12. 3. Vícerovinový popis jazyka
12. 4. Způsob grafického záznamu
12. 5. Příklady grafického záznamu
12. 6. Výhody a nedostatky stratifikační teorie

13. kapitola: KVANTITATIVNÍ LINGVISTIKA A TEORIE INFORMACE

13. 1. Jazykověda a matematika
13. 2. Počátky kvantitativní jazykovědy a pojem frekvence
13. 3. "Markovův proces" a teorie pravděpodobnosti
13. 4. Zipfovy zákony
13. 5. Frekvenční slovníky
13. 6. Příklady kvantitativních vztahů v jazyce
13. 7. Glottochronologie
13. 8. Vznik a podstata teorie informace
13. 9. Entropie, bit, redundance a šum

14. kapitola: ALGEBRAICKÁ LINGVISTIKA A FORMÁLNÍ LOGIKA

14. 1. Vznik a obsah algebraické lingvistiky
14. 2. Moderní formální logika
14. 3. Matematické modely a jazykověda
14. 4. Kategoriální gramatika Bar-Hillela
14. 5. Teorie analytických modelů
14. 6. Závislostní gramatika a teorie grafů
14. 7. Význam matematické lingvistiky

15. kapitola: STROJOVÁ LINGVISTIKA A KYBERNETIKA

15. 1. Vznik a postavení stroje lingvistiky
15. 2. Automatické zpracování informací a informační jazyky
15. 3. Děroštitkové stroje v lingvistice
15. 4. Kybernetika a jazykověda
15. 5. Samočinné počítače
15. 6. Dvojková soustava
15. 7. Algoritmy a programovací jazyky
15. 8. Strojový překlad
15. 9. Perspektivy stroje lingvistiky

16. kapitola: MODERNÍ EXPERIMENTÁLNÍ FONETIKA

16. 1. Artikulační a auditivní fonetika 20. století
16. 2. Základy akustické fonetiky
16. 3. Elektroakustické metody a syntetizéry
16. 4. Sonograf a sonogramy
16. 5. Spektrální analýza samohlásek a tzv. formanty
16. 6. Spektrální analýza souhlásek
16. 7. Ukázka sonogramu a jeho interpretace
16. 8. Česká fonetika 20. století

Obsah

	Str.
Předmluva	3
17. kapitola: PSYCHOLINGVISTIKA A NEUROLINGVISTIKA ...	7
1. Psychologie a lingvistika	8
2. Vznik a vývoj psycholingvistiky	13
3. Hranice psycholingvistiky	16
4. Dětská řeč	21
5. Zvládnání cizího jazyka a bilingvismus ..	25
6. Teorie řečové činnosti a pragmalingvis- tika	29
7. Vznik a vývoj neurolingvistiky	38
8. Poruchy řeči a typy afází	43
9. Textová lingvistika	49
10. Kognitivní věda a lingvistika	55
11. Typy a struktura paměti	61
18. kapitola: SOCIOLINGVISTIKA A ETNOLINGVISTIKA	69
1. Sociologie a lingvistika	70
2. Vývoj sociolingvistiky a její hranice...	72
3. Struktura společnosti a jazyk	74
4. Bilingvismus, diglosie a "smíšené" jazyky	79
5. Sociolingvistické metody	82
6. Anatomie jazykových změn u W. Labova ...	85
7. Vznik a vývoj etnolingvistiky	88
8. Hypotéza Sapira a Whorfa	90
9. Jazyková politika	94

19. kapitola: SÉMANTIKA, SÉMIOTIKA A SÉMIOLOGIE.....	99
1. Vznik a vývoj sémiotiky	100
2. Sémiotika, sémiologie nebo sémantika?	104
3. Význam slova "význam"	105
4. Sémiotické vlastnosti znaku	107
5. Podstata a typologie znaku	110
6. Od tradiční sémantiky k sémantice věty a textu	114
7. Behavioristická, logická a generativní sémantika	118
8. Strukturální sémantika a tzv. "teorie pole"	122
9. Typy sémiotik a metajazyky	126
10. Sémiotické metody	129
11. Aplikovaná sémiotika	132
20. kapitola: FILOZOFIE JAZYKA	139
1. Filozofie a lingvistika	140
2. Filozofie jazyka a její hranice	142
3. Jazyk a myšlení	144
4. Od Humboldta k neohumboldtismu	147
5. Lingvistická antropologie a tzv. obecná sémantika	150
6. Od neostrých výrazů k rasismu	152
7. Ludwig Wittgenstein a neopozitivismus	
8. Strukturalismus jako filozofický směr	159
9. Marxistická jazykověda	
10. Dialektika v lingvistice	171
Literatura	175
Rejstřík	184
Obsah I., II. a III. dílu skriptu	199

